

Nacionalni inštitut
za **javno zdravje**

ROTAVIRUSNE OKUŽBE IN CEPLJENJE

Vprašanja in odgovori

1. Kaj so rotavirusi?

Rotavirusi so okrogli virusi, ki povzročajo obolenja pri ljudeh in živalih. So zelo odporni na različna razkužila, uničijo jih lahko alkoholi, fenoli in različne kisline. So zelo kužni in se hitro širijo ter povzročajo izbruhe in epidemije v vrtcih, domovih za ostarele, med medicinskim osebjem...). Najpogosteje obolevajo otroci v starosti od 6 do 24 mesecev.

2. Kako pogoste so okužbe z rotavirusi?

V Sloveniji so okužbe z rotavirusi zelo pogoste, v letu 2014 je bilo prijavljenih 1982 obolelih (96/100.000). Večina prijavljenih bolnikov je bila mlajših od 5 let. Okužbe se najpogosteje pojavljajo pozimi in zgodaj spomladi.

3. Kakšni so znaki okužbe z rotavirusi?

Okužba z rotavirusi povzroča drisko, bruhanje, krčevite bolečine v trebuhu in vročino, lahko pa se pojavijo tudi prehladni znaki. Zlasti pri odraslih lahko okužba poteka brez znakov. Bolezenski znaki se pojavijo po enem do treh dneh po okužbi. Obolenje povprečno traja 5 do 7 dni. Najbolj dovzetni in ogroženi so zelo majhni otroci, predvsem mlajši od 3 let. Pri njih lahko izguba tekočine zaradi bruhanja in driske zelo hitro povzroči izsušitev, ki otroka življenjsko ogroža. Obolenje se lahko pojavi večkrat, ker obstaja več različnih tipov rotavirusov. Možne so ponovne okužbe, ki pa niso tako resne kot prva.

4. Kako se rotavirusi prenašajo?

Rotavirusi so zelo kužni in se zelo lahko prenašajo. Velike količine rotavirusov se izločajo z iztrebki okuženih oseb, z rokami pa se prenesejo na različne predmete. Otroci lahko izločajo rotaviruse že pred in tudi po pojavu driske. V družini se ti virusi pogosto prenesejo na ostale družinske člane in bližnje kontakte. Virus se lahko prenesejo tudi preko zraka, npr. pri vdihavanju aerosola, ki nastane pri bruhanju.

5. Kako se zdravijo okužbe z rotavirusi?

Pri okužbah z rotavirusi je zelo pomembno nadomeščanje izgubljene tekočine. Priporočamo uživanje kakršnekoli tekočine, odsvetujemo le pitje močno gaziranih pijač. Otrok naj pije večkrat na dan po malem. V lekarnah so na voljo tudi različne raztopine, namenjene nadomeščanju izgubljene tekočine

in elektrolitov. Posebna dieta ni potrebna. Če je otrok dojen, je potrebno z dojenjem nadaljevati. Zdravljenje obolenja z živalskim ogljem ali drugimi preparati ni smiselno. Obolenja ne zdravimo z antibiotiki.

6. Kako lahko preprečujemo okužbe z rotavirusi?

Prenos okužbe preprečujemo s pogostim in pravilnim umivanjem rok. Pomembno je pravilno in higiensko odstranjevanje rabljenih pleničk. Če oboleli bruha, izbruhanino čim prej odstranimo s krpami, te odvržemo v vrečke za smeti, ki jih zavežemo. Prostor, kjer se nahaja bolnik, je potrebno večkrat dnevno prezračiti in površine temeljito očistiti z vročo vodo in detergentom.

7. Ali obstaja cepivo proti okužbi z rotavirusi?

Proti okužbi z rotavirusi sta na voljo dve cepivi. Po cepljenju imunski sistem (obrambni mehanizem telesa) ustvari protitelesa proti številnim tipom rotavirusov, ki najpogosteje povzročajo drisko. Protitelesa ščitijo le pred boleznijo, ki jo povzročajo ti tipi virusov in ne ščitijo pred drugimi povzročitelji bruhanja in driske.

8. Kako se cepi proti okužbi z rotavirusi?

Cepivo proti okužbi z rotavirusi se vkapa v usta in ne daje z injekcijo. Potrebna sta dva oz. trije odmerki, med katerimi morajo miniti vsaj 4 tedni. Otrok lahko prejme prvi odmerek cepiva, ko je star 6 tednov oziroma najkasneje do starosti 16 tednov. S cepljenjem je potrebno zaključiti do 24. oziroma 32. tedna otrokove starosti, odvisno od uporabljenega cepiva. Po cepljenju se cepilni virus lahko izloča z blatom cepljenega otroka, še posebej okrog 7. dne po cepljenju. Osebe, ki skrbijo za otroka, ki je bil pred kratkim cepljen, morajo skrbeti za higieno in si po vsakem previjanju skrbno umiti roke.

9. Komu je cepivo proti okužbi z rotavirusi namenjeno?

Cepivo proti okužbi z rotavirusi je namenjeno majhnim otrokom od 6. tedna do 24. oziroma 32. tedna starosti. O varnosti in učinkovitosti cepiva pri starejših otrocih ni dovolj podatkov.

10. Kako dolgo po cepljenju proti okužbi z rotavirusi traja zaščita?

Do sedaj opravljene raziskave so pokazale, da zaščita s cepljenjem proti okužbi z rotavirusi traja vsaj 2 leti.

11. Ali je cepivo proti okužbi z rotavirusi učinkovito?

Cepivo je zelo učinkovito pri preprečevanju okužb povzročenih z najpogostejšimi tipi rotavirusov, ki povzročajo bruhanje in drisko. Raziskave so pokazale, da cepljenje prepreči več kot 80% vseh okužb z rotavirusi in več kot 90% resnih okužb povzročenih z rotavirusi. To pomeni, da se zaradi cepljenja znatno zniža potreba po hospitalizaciji zaradi okužbe z rotavirusi.

Pri cepljenju proti rotavirusnim okužbam ne moremo govoriti o kolektivni zaščiti, ker niti po preboleli bolezni niti po cepljenju ni trajne imunosti in se z rotavirusi lahko okužimo večkrat.

12. Ali je cepivo proti okužbi z rotavirusi varno?

Raziskave kažejo, da je cepivo varno. Cepljenih je bilo že več milijonov otrok v različnih državah po svetu. Kot vsa cepiva pa ima tudi to cepivo lahko neželene učinke. Najpogosteje so se pojavljali: izguba apetita, razdražljivost, povišana telesna temperatura, utrujenost, blaga prehodna driska oz. bruhanje, vendar pri zelo majhnem številu otrok.

13. Kdo se ne sme cepiti s cepivom proti okužbi z rotavirusi?

S cepivom proti okužbi z rotavirusi se ne smejo cepiti otroci, če so imeli hudo alergijsko reakcijo po predhodnem cepljenju s tem cepivom ali imajo hudo alergijo na katerokoli sestavino tega cepiva. Ne smejo se cepiti otroci, ki so imeli črevesno zaporo, pri kateri se en del črevesja uviha v drugega ali so se rodili z nepravilnostjo prebavil ter otroci z resnimi motnjami oz. obolenji imunskega sistema. Cepljenje je potrebno odložiti pri otrocih z visoko telesno temperaturo in pri otrocih, ki imajo drisko oz. bruhanje.

14. Ali se lahko poleg cepljenja proti okužbi z rotavirusi istočasno cepi z drugimi cepivi?

Poleg cepiva proti okužbi z rotavirusi lahko otrok istočasno prejme tudi druga cepiva, ki so del programa cepljenja. Cepljenje proti rotavirusnim okužbam je smiselno opraviti istočasno s cepljenjem proti davici, tetanusu, oslovskemu kašlju, otroški paralizi in okužbam s hemofilusom influence tipa b.